ECLI:LV:AT:2022:0915.C73521818.10.S
Lieta Nr. C73521818, SKC-13/2022

Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2022. gada 15. septembrī

Tiesa šādā sastāvā: senators referents Normunds Salenieks, senatori Kaspars Balodis un Dzintra Balta

rakstveida procesā izskatīja /pers. C/ kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 4. februāra spriedumu civillietā /pers. C/ prasībā pret AS „Cits medijs" un /pers. D/ par goda un cieņas aizskārumu un kompensācijas piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] Prasītāja/pers. C/ iesniegusi tiesā prasības pieteikumu, kurā norādījusi, ka AS „Cits medijs" piederošajā masu informācijas līdzekļī žurnālā „Ir" laika periodā no 2017. gada 23. novembra līdz 2017. gada 13. decembrim publicētie raksti, kuriem kā autore norādīta žurnāliste /pers. D/, smagi apvaino prasītāju, kura stādā tiesneša amatā, jo atspoguļo viņu kā nekompetentu, paviršu vai korumpētu amatpersonu – tādu, kāda patiesībā viņa nav. Prasība pamatota ar Civillikuma 2352.[1] pantu, likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 7. un 21. pantu.

Prasītāja lūdz: 1) atzīt, ka rakstos ietvertas prasītājas godu un cieņu aizskarošas ziņas; 2) uzlikt par pienākumu /pers. D/ un AS „Cits medijs" publiski atvainoties prasītājai par goda un cieņas aizskārumu, atvainošanos publicējot žurnālā „Ir", kā arī nodrošināt to, ka rakstu elektroniskās versijas pieejamas tikai kopā ar rakstu par atvainošanos; 3) piedzīt no AS „Cits medijs" kompensāciju par labu prasītājai kā atlīdzību par viņas goda un cieņas aizskārumu pēc tiesas ieskata, bet ne mazāku kā 5000 EUR; 4) atzīt prasītājas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt 6 % procentus gadā no piedzenamajām summām.

[2] Prasītāja atsaucas uz šādiem žurnālā „Ir" publicētiem rakstiem (turpmāk – rakstu sērija): 1) „Tiesneši pret likumu" (23. un 29. novembris, 2017, turpmāk – 1. raksts); 2) „Shēmotāju glābējeņģeļi" (30. novembris un 6. decembris, 2017, turpmāk – 2. raksts); 3) „Nav vārdu" (7. un 13. decembris, 2017, turpmāk – 3. raksts).

[2.1] 1. raksta ievadā norādīts rakstu sērijas mērķis: „Ļaunprātīgos maksātnespējas procesos Latvija septiņos gados zaudējusi vismaz 665 miljonus eiro – šis Ārvalstu investoru padomes pērn aplēstais skaitlis medijos daudz atkārtots. Bet kurš par to ir atbildīgs? Atsevišķos maksātnespējas procesos gaismā celti administratoru pārkāpumi, taču ēnā nedrīkst palikt fakts, ka par visām maksātnespējas lietām Latvijā lemj tiesa. Tāpēc „Ir" pēta – kuri tiesneši ir gājuši pret likumu, ļaujot negodprātīgam biznesam zelt uz tiesiskuma rēķina?"

Zem apakšvirsraksta „Aizdomīgo lietu rekordisti – tiesneši, pie kuriem visbiežāk nonāca „ceļojošo firmu" maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības procesa lietas" /numurs/ pozīcijā norādīta /nosaukums/ tiesas tiesnese /pers. C/. Raksta nobeigumā norādīts, ka nākamajā numurā tiks minēts, kuri tiesneši visbiežāk pārkāpuši likumu aizdomīgajos maksātnespējas procesos.

[2.2] 2. raksts iesākas ar vārdiem: „Nekompetence, paviršība vai varbūt korupcija? Šāds jautājums rodas, pētot to tiesnešu pieļautos likumpārkāpumus, pie kuriem visbiežāk nonākuši uzņēmumi, kuri neilgi pirms maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības mainījuši savu juridisko adresi [..] Pirms nedēļas stāstījām par bēdīgo kopainu, šoreiz – sīkāk par konkrētiem tiesnešiem un viņu kļūdām lietās, kur lemts par miljoniem."

Zem apakšvirsraksta „/nosaukums/ priekšpilsētas var!" iekļauta informācija par tiesnesi /pers. C/: 16 ceļojošie uzņēmumi; 0 protesti Augstākajā tiesā; 29.7 miljoni „atceļojušo" firmu saistību. Papildus arī norādīts: „/pers. C/ darbam uzmanību piesaista vēl kāds apstāklis. Tiesneses dzīvesbiedrs ir uzņēmējs /pers. G/, kurš 90. gados pats bijis administratora pārstāvis vairākiem uzņēmumiem, bet šobrīd ir Tieslietu ministrijas valsts sekretāra padomnieks un Nacionālās apvienības līdzpriekšsēdētāja /pers. H/ biznesa partneris."

[2.3] 3. raksta ievaddaļā norādīts: „Aizvadītajās divās nedēļās izgaismojām tiesnešus, kas visbiežāk pieļāvuši likumpārkāpumus, lemjot par milzīgu parādu un vērtīgu aktīvu likteni – viņi visi arī šobrīd ir amatā, pat ja pēc protestiem Augstākajā tiesā atcelto spriedumu skaits vairs nav uz rokas pirkstiem saskaitāms. Ministrs /pers. I/ bija laikus piekritis sarunai, taču vēlā vakarā pirms norunātās intervijas dienas pēkšņi saņēmām ziņu — tikšanās atcelta!"

Turpmāk rakstā norādīts: „Jau gandrīz desmit gadus – kopš 2008. gada – tieslietu ministra vai valsts sekretāra ārštata padomnieks „attīstības, investīciju un Ieslodzījuma vietu pārvaldes infrastruktūras jautājumos" ir jurists /pers. G/, kas darbojas dažādās biznesa jomās. Viņa dzīvesbiedre ir /nosaukums/ tiesas tiesnese /pers. C/, kas „Ir" pētījumā izcēlās ar ievērojamu „ceļotājfirmu" skaitu."

[3] Zemgales rajona tiesa ar 2019. gada 25. marta spriedumu prasītājas prasību noraidīja. Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Rakstu sērijai par maksātnespējas procesa problēmām bija paaugstināta sabiedrības interese, tādējādi publikācijām ir leģitīms mērķis. Prasītājas pārstāve tiesas sēdē atzinusi, ka rakstos aplūkotā problēma, kas saistīta ar uzņēmumu juridiskās adreses maiņu, lai nokļūtu kādā konkrētā tiesā, pastāv.

1. raksta ievaddaļā norādītais liecina par rakstu sērijas mērķi darīt zināmu lasītājam par veikto pētījumu saistībā ar tiesnešu skatītajām maksātnespējas lietām. Kā secināms no raksta satura, autors secinājis, ka uzņēmumi maina juridiskās adreses pirms maksātnespējas procesa vai tiesiskās aizsardzības procesa uzsākšanas. Prasītājas vārds rakstos pieminēts saistībā ar „ceļojošo" uzņēmumu lietu izskatīšanu.

[3.2] Iepriekš minētais dod pamatu pētīt šo apstākļu cēloņus un veido faktisko bāzi prasītājas pieminēšanai šajos rakstos. Prasītājai nav tiesību izvēlēties būt vai nebūt pieminētai rakstos, jo rakstu saturā ir norādīts uz faktiem, kādēļ viņa ir pieminēta. Tiesai nav pamata ierobežot atbildētāju tiesības uz vārda brīvību.

[3.3] 2. rakstā minētā frāze „kompetence, paviršība vai varbūt korupcija?" jau no formas un gramatikas viedokļa norāda uz to, ka tiek uzdots retorisks jautājums, uz kuru lasītājam jāatbild, izlasot rakstu kopumā. Arī frāzes turpinājums „pirms nedēļas stāstījām par bēdīgo kopainu, šoreiz – sīkāk par konkrētiem tiesnešiem un viņu kļūdām, lietās, kur lemts par miljoniem" norāda uz to, ka sekos informācija par konkrētiem tiesnešiem, kuru izlasot lasītājs varēs izdarīt secinājumus.

[3.4] Vērtējot to, vai neitrāls lasītājs rakstos minētos izteikumus varētu attiecināt uz prasītāju, piedēvējot viņai tādas tiesneses statusu, kura ir

korumpēta, pavirša un nekompetenta, tiesa secina, ka uz lietā iesniegto pierādījumu pamata šādu secinājumu izdarīt nevar.

Rakstu sērija pieminēta Latvijas Televīzijas /datums/raidījumā /nosaukums/, kur diskusijas dalībnieki apsprieda maksātnespējas procesa problemātiku, tomēr ne raidījuma vadītājs, ne pārējās diskusijā piedalījušās personas nav atzīstamas par „neitrālu lasītāju", jo visas šīs personas ir cieši saistītas ar izvirzīto problēmu, gan kā tiesu sistēmai piederošas personas, gan kā problēmu pētījušas personas, gan kā žurnālists, kas veido televīzijas raidījumu.

[4] Izvērtējusi prasītājas apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu, Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2020. gada 4. februāra spriedumu prasību noraidīja. Tiesa atzina, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs, lietas faktiskajiem apstākļiem atbilstošs, līdz ar to tam pilnībā pievienojās. Spriedums papildus pamatots ar šādiem argumentiem.

[4.1] Lietā nav strīda par to, ka auditorkompānijas „Deloitte" veiktais pētījums „Ļaunprātīga maksātnespējas procesa riski Latvijā" un Ārvalstu investoru padomes sniegtais viedoklis liecina, ka bija maksātnespējas procesi, kas radīja nesapratni un protestu iesniegšanu par pieņemtajiem nolēmumiem un to atcelšanu. Tas motivēja veikt pētniecību šajā jomā. Prasītāja neapstrīd rakstos minētos faktiskos apstākļus.

Minētais norāda uz rakstu sērijas mērķi – darīt zināmu lasītājam par veikto pētījumu saistībā ar tiesnešu skatītajām maksātnespējas lietām. Autors secinājis, ka uzņēmumi maina juridiskās adreses pirms maksātnespējas procesa vai tiesiskās aizsardzības procesa uzsākšanas. Prasītājas vārds rakstos pieminēts saistībā ar „ceļojošo" uzņēmumu lietu izskatīšanu. Prasītāja nav nodēvēta par likumpārkāpēju.

[4.2] Pie tiesneses /pers. C/ nonākušas tā saucamās „ceļotājfirmas", kas ierindo prasītāju /numurs/vietā pēc izskatīto lietu skaita ar „ceļojošajiem" uzņēmumiem. Minētais fakts nav apstrīdēts. Šī iemesla dēļ prasītājas vārds tika pieminēts rakstos. Otrs iemesls prasītājas vārda pieminēšanai bija viņas vīra saistība ar bijušo tieslietu ministru. Tiesas ieskatā raksta autora skaidrojums par /pers. C/ vārda iekļaušanu rakstos ir vērā ņemams, jo faktiski apstiprinās ar publikāciju saturu un citos rakstos veiktajiem pētījumiem par administratoru darbību.

[4.3] Frāzes, kas prasītājas ieskatā attiecās arī uz viņu un ir viņas godu un cieņu aizskarošas, ir iekļautas 2. raksta un 3. raksta ievaddaļā, kas faktiski satur vispārīgu informāciju par rakstā gaidāmo saturu. No 3. raksta ievaddaļas izriet, ka raksta mērķis ir atspoguļot ministrijas vai ministra viedokli un rīcību saistībā ar iepriekš izgaismoto problēmu maksātnespējas jomā, par ko norāda konkrētas personas – /pers. H/ – pieminēšana raksta ievaddaļā.

Šo rakstu ievaddaļu nav pamata attiecināt uz kādu konkrētu tiesnesi, neņemot vērā to pamatdaļu. Rakstu pamatdaļā nav minēts, ka prasītāja būtu pārkāpusi likumu, pieļāvusi kļūdas, bijusi pavirša vai korumpēta. 2. rakstā sniegta patiesa informācija par to, ka prasītājas nolēmumi Augstākajā tiesā nav protestēti. Turpretī rakstos atspoguļotā informācija par vairākiem citiem tiesnešiem satur norādi par viņu pieļautajiem likumpārkāpumiem. Minētais nedod pamatu uzskatīt, ka prasītājas norādītās frāzes būtu uzskatāmas par ziņām par to, ka prasītāja ir pieļāvusi kļūdas, pārkāpusi likumu, būtu pavirša nekompetenta vai korumpēta. Kopējais publikāciju konteksts nedod pamatu tā uzskatīt.

[4.4] Viedoklis, kas attiecas uz prasītāju, nav pausts rupjā vai aizskarošā veidā. Lai gan tiesas ieskatā strīdus izteicieni nav attiecināmi uz prasītāju, tiesa uzskata, ka ne vienmēr frāzes „tiesnešu pieļautie likumpārkāpumi jeb kļūdas" lietošana, ja autora rīcībā nav augstākas instances tiesas nolēmuma, ar kuru pārkāpums jeb kļūda konstatēta, būtu vērtējams, kā goda un cieņas aizskārums.

[4.5] Neitrālam lasītājam, izlasot visus rakstus kopumā, nebūtu pamats attiecināt strīdus izteicienus uz tiesnesi /pers. C/. No rakstu satura lasītājs var vien izdarīt secinājumus par viņas laulātā saistību ar tieslietu ministru un to, ka tiesneses tiesvedībā nonākušas maksātnespējas lietas, kurās pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas uzņēmumi mainījuši juridisko adresi. Tālākie lasītāju secinājumi par to, vai, uzsākot tiesvedības, kur iesaistīti šādi uzņēmumi, tiesnese ir vai nav pārkāpusi likumu, ir atkarīgi no viņu zināšanām un izpratnes par šiem procesiem kopumā, par ko nenes atbildību šo rakstu autors.

[4.6] Prasītājai, kura pārstāv vienu no valsts varas atzariem, tas ir, tiesu varu, pieņemamās kritikas robežas pret tiesnesi ir plašākas nekā vidusmēra iedzīvotājiem. Vienlaikus tiesnešiem ir jābauda sabiedrības uzticība un tiesneši ir jāaizsargā pret destruktīviem uzbrukumiem. Tomēr konkrētajā situācijā prasītājai nebija liegtas tiesības atbildēt uz viņasprāt nepamatotiem izteikumiem, jo viņa bija aicināta piedalīties raidījumā /nosaukums/, uz kuru neieradās. Tādējādi prasītājai bija dota iespēja izskaidrot, vai tiesnesis var vai nevar ietekmēt uzņēmumu juridisko adrešu maiņu, vai pieņemot šādas lietas tiesvedībā tiesnesis ir vai nav pārkāpis likumu.

[5] Prasītāja iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt Zemgales apgabaltiesas 2020. gada 4. februāra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[5.1] Nepastāvēja nekādi pamatoti notikumi, kā arī nebija nekādas prasītājas darbības, kas dotu pamatu viņu iekļaut rakstu sērijā, kuras galvenais mērķis bija kritizēt tiesnešus par viņu pieļautajām kļūdām un izteikt aizdomas par viņu iespējamo nekompetenci, paviršību vai korupciju. Tikai daudzu maksātnespējas procesa lietu izskatīšana un prasītājas vīra saistība ar bijušo tieslietu ministru neattaisno prasītājai nodarīto – sabiedrības vērtējuma par prasītāju pasliktināšanos.

[5.2] Tiesa kā attiecināmu un pieļaujamu pierādījumu ir pievienojusi profesores valodniecībā /pers. K/ 2019. gada 13. decembra atzinumu par rakstu sērijā izteikto attiecībā uz prasītāju (*lietas lapa 132–134*), taču analizējusi tikai tajā izteikto secinājumu, ka rakstos nav atrodami izteikumi, kas liecinātu par tiesneses profesionālo nekompetenci vai paviršību, pildot amata pienākumus, bet atzinumā izteiktos secinājumus par to, ka prasītāja ir viena no tiesnesēm, kura, iespējams, ir pieļāvusi likumpārkāpumus maksātnespējas procesos un bijusi korumpēta, nav pat pieminējusi, nemaz nerunājot par to analīzi.

[5.3] Raidījuma /nosaukums/ vadītājam, iepazīstoties ar rakstu sērijā minēto, bija radies secinājums, ka visiem rakstu sērijā minētajiem septiņiem tiesnešiem (tajā skaitā arī prasītājai) vairs nebūtu jāieņem tiesneša amats. Tāpat arī valodnieces atzinumā secināts, ka rakstu sērijā ir rodami atsevišķi dažādas nozīmes – gan implicīti, gan vairāk vai mazāk eksplicīti un pat pretrunīgi – izteikumi, kas lasītājam ļauj/liek secināt, ka /pers. C/ ir viena no tiesnesēm, kura, iespējams, ir pieļāvusi likumpārkāpumus maksātnespējas procesos un bijusi korumpēta.

Tādējādi ne tikai neitrālam, bet arī analītiskam rakstu lasītājam (gan žurnālistam, gan profesorei) rakstu sērijā pausto izteikumu konteksts ļāvis izdarīt secinājumus par prasītāju kā iespējamu likumpārkāpēju vai korumpētu personu, kurai būtu jāatstāj amats.

[5.4] Prasītājas kā tiesneses amats nerada imunitāti pret kritiku viņas darbam, bet, atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei, rada augstāku tolerances slieksni.

[5.5] Tiesa ir atsaukusies uz faktiem, kas šajā lietā nemaz nebija pierādīti. Proti, tiesa konstatēja, ka prasītājai nebija liegtas tiesības atbildēt uz viņasprāt nepamatotiem izteikumiem, jo viņa bija aicināta piedalīties raidījumā /nosaukums/, uz kuru neieradās. Lietā nav pierādījumu par to, ka prasītāja būtu aicināta piedalīties raidījumā.

[6] Atbildētāji iesnieguši paskaidrojumus par kasācijas sūdzību, lūdzot kasācijas sūdzību noraidīt. Paskaidrojumos citastarp uzsvērts, ka prasītāja kasācijas sūdzībā nav norādījusi, kā viņas ieskatā piemērotās tiesību normas ir nepareizi attiecinātas uz tiesas konstatētajiem apstākļiem vai nepareizi iztulkotas.

Motīvu daļa

[7] Izskatāmās lietas tiesību jautājums saistīts ar divu pamattiesību – vārda brīvības un privātās dzīves neaizskaramības – līdzsvarošanu.

[7.1] Latvijas Republikas Satversmes 100. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Šīs tiesības var ierobežot Latvijas Republikas Satversmes 116. pantā noteiktajos gadījumos.

Minēto Latvijas Republikas Satversmes normu tvērumam atbilst Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10. pants, kas paredz, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kā arī noteikts, ka šo tiesību īstenošana var tikt pakļauta ierobežojumiem, bet tikai tādiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, tostarp, lai aizsargātu citu personu reputāciju un tiesības.

[7.2] Personu reputāciju jeb godu un cieņu, kas ir daļa no privātās dzīves neaizskaramības, aizsargā Latvijas Republikas Satversmes 96. pants, un tam atbilst Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants (sk. *Senāta 2021. gada 4. augusta sprieduma lietā Nr. SKC-75/2021, ECLI:LV:AT:2021:0804.C29239318.10.S, 7. punktu*).

Goda un cieņas aizsardzības tiesiskais regulējums, kas var būt par pamatu vārda brīvības ierobežošanai, ietverts Civillikuma 2352.[1] pantā, kura pirmā daļa paredz, ka katram ir tiesības prasīt tiesas ceļā atsaukt ziņas, kas aizskar viņa godu un cieņu, ja šādu ziņu izplatītājs nepierāda, ka tās atbilst patiesībai. Saskaņā ar minētā panta trešo daļu, ja kāds prettiesiski aizskar personas godu un cieņu mutvārdiem, rakstveidā vai ar darbiem, tad viņam jādod atlīdzība (mantiska kompensācija). Atlīdzības apmēru nosaka tiesa.

Masu informācijas līdzekļiem jāievēro arī likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 7. panta piektajā daļā noteiktais aizliegums publicēt informāciju, kura aizskar fizisko un juridisko personu godu un cieņu un ceļ tām neslavu. Saskaņā ar šā likuma 21. panta pirmo daļu, goda un cieņas aizskaršanas gadījumos fiziskajām un juridiskajām personām ir tiesības prasīt atvainošanos, bet atbilstoši 28. pantam masu informācijas līdzeklim ir jāatlīdzina kaitējums, arī morālais kaitējums, ko masu informācijas līdzeklis nodarījis, sniedzot nepatiesas ziņas, ceļot neslavu un aizskarot tās godu un cieņu, jāatlīdzina šai personai likumā noteiktajā kārtībā.

[8] Kasācijas kārtībā pārbaudot tiesas spriedumu prasībā par goda un cieņas aizskārumu kontekstā ar kasācijas sūdzībā norādītajiem iebildumiem, Senātam jāpārbauda, vai tiesa ir pareizi piemērojusi Civillikuma 2352.[1] pantu un vai ir ievērojusi Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Senāta judikatūru tiesību uz vārda brīvību un tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību jomā.

[8.1] No tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību izriet tiesības uz tiesas aizsardzību, ja par personu publiskoti godu un cieņu aizskaroši izteikumi bez jebkādas faktiskās bāzes. No kasācijas sūdzības (sk. *šī sprieduma 5.1. punktu*; turpmāk skaitlis kvadrātiekavās teikumā nozīmē atsauci uz konkrēto šī sprieduma punktu) izriet, ka tiesa kļūdaini liegusi prasītājai Civillikuma 2352.[1] pantā noteikto aizsardzību, jo nepareizi noteikusi, ka konkrētajos apstākļos pastāvēja faktiskā bāze pieteicējas vārda pieminēšanai rakstu sērijā.

[8.2] Pārbaudot strīdus publikāciju, tiesai jāvērtē vai tā varēja radīt prasītāja goda un cieņas aizskārumu. Kasācijas sūdzībā norādīts [5.2], [5.3], ka tiesa šos apstākļus novērtējusi kļūdaini un nav ņēmusi vērā vairākus pierādījumus, ko iesniegusi prasītāja.

[8.3] Viens no aspektiem, kas tiesai ir jāņem vērā, līdzsvarojot tiesības uz vārda brīvību un personas tiesības uz goda un cieņas aizsardzību, ir tās personas statuss, par kuru publiskotas aizskarošas ziņas. Kasācijas sūdzībā norādīts [5.4], [5.5], ka nav pareizs tiesas novērtējums attiecībā uz pieteicējas kā tiesneses goda un cieņas aizsardzību.

[8.4] Ņemot vērā iepriekš minēto, Senāts pārliecināsies, vai tiesa ir noskaidrojusi, ka rakstu sērijai un tajā lietotajiem izteikumiem, ciktāl tie attiecās uz prasītāju, bija faktiskā bāze [11], vai tiesa ir pieļāvusi kļūdas pierādījumu vērtēšanā [12] un vai tiesa ir pareizi novērtējusi prasītājas kā tiesneses pieļaujamās kritikas robežas [13].

[9] Tā kā apelācijas instances tiesa, izmantodama Civilprocesa likuma 432. panta piektajā daļā piešķirtās tiesības, pievienojusies pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, prasības noraidīšanas pamatojumu Senāts vērtēs abu instanču spriedumos norādīto argumentu kontekstā.

Par preses brīvību

[10] Noraidot prasītājas prasību, tiesa atzinusi, ka atbildētāju tiesību uz vārda brīvību ierobežošana prasītājas goda un cieņas aizsardzības interesēs nav pamatota.

[10.1] Senāts atzīst, ka tiesa ir pamatoti norādījusi, ka uz atbildētājiem – žurnālisti un preses izdevumu – attiecas plašas vārda brīvības un preses brīvības kā vārda brīvības neatņemamas sastāvdaļas garantijas.

Atgādināms, ka preses brīvība ir viens no demokrātiskas sabiedrības būtiskiem pamatiem un pamatnosacījumiem ikvienas personas attīstībai un izaugsmei. Ja pietiekami neaizsargātu masu informācijas līdzekļu tiesības uz vārda brīvību, tie nevarētu pildīt savu tā saukto „sabiedrības sargsuņa" pienākumu demokrātiskā un tiesiskā valstī. Tāpēc vārda brīvības ierobežojumiem ir jābūt izņēmuma rakstura, un jebkuru ierobežojumu nepieciešamība ir pārliecinoši jāpamato (sk. *Senāta 2019. gada 10. jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-40/2019, ECLI:LV:AT:2019:0710.C30292615.1.S, 9. punktu* un tajā norādīto Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru).

Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē atzīts, ka, vērtējot vārda brīvības ierobežojuma samērīgumu, ir jāņem vērā arī piemērotās sankcijas raksturs un bardzība. Sankcijas nedrīkstētu būt tādas, kas masu informācijas līdzekļus atturētu no iesaistes sabiedrības debatēs par jautājumiem, kas izraisa pamatotas bažas sabiedrībā (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2021. gada 9. decembra sprieduma lietā „Wojczuk v. Poland", iesnieguma Nr. 52969/13, 104. punktu*).

Atturošu iedarbību uz vārda brīvības īstenošanu var radīt ne vien krimināltiesiskas sankcijas, bet tostarp arī tiesas noteikts pienākums atsaukt publikāciju, jo tas var skart publikācijas autora profesionālo uzticamību (sk. *Eiropas Civlēktiesību tiesas 2009. gada 1. decembra sprieduma lietā „Karsai v. Hungary", iesnieguma Nr. 5380/07, 36. punktu*). No otras puses, par samērīgu ierobežojumu bez atturošas iedarbības var atzīt pat arī krimināltiesisku sankciju (naudas sodu), ja masu informācijas līdzeklis bez pietiekamas faktiskās bāzes izplatījis apsūdzošus apgalvojumus par amatpersonu (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) 2004. gada 17. decembra sprieduma lietā „Pedersen and Baadsgaard v. Denmark", iesnieguma Nr. 49017/99, 92.–93. punktu*).

[10.2] Senāts atgādina, ka, izskatot valsts amatpersonas prasību par goda un cieņas aizskārumu, ko radījusi preses publikācija, kas aplūko sabiedrību interesējošu jautājumu, tiesai jāvērtē, vai šī publikācija bija tik aizskaroša, ka pārkāpa uz presi attiecināmās vārda brīvības robežas.

Dažādām amatpersonām ir atzītas atšķirīgas pieļaujamās kritikas robežas. Īpašas prasības attiecas uz tiesnešu goda un cieņas aizskārumu [13].

Vērtējot, vai pieļauts minēto robežu pārkāpums, jāņem vērā, ka no Civillikuma 2352.[1] panta izriet, ka atbildība iestājas ne vien par godu un cieņu aizskarošu ziņu publicēšanu, bet arī par nepamatota un aizskaroša viedokļa paušanu bez jebkādas faktiskas bāzes, proti, gadījumos, kad viedoklis ir rupjš un klaji aizskarošs (sk. *Senāta 2019. gada 10. jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-40/2019, ECLI:LV:AT:2019:0710.C30292615.1.S, 8.4. punktu*).

Par izteikumu faktisko bāzi

[11] Kasatore neapstrīd tiesas spriedumā norādīto, ka rakstu sērijā nav iekļautas nepatiesas ziņas [4.3], taču norāda, ka nepastāvēja nekādi apstākļi, kas dotu pamatu viņu iekļaut strīdus rakstu sērijā, kas varēja pasliktināt sabiedrības vērtējumu par prasītāju [5.1].

Senātam jāpārliecinās, vai, pārbaudot faktisko bāzi prasītājas pieminēšanai strīdus rakstu sērijā un atspoguļojot attiecīgo informāciju par prasītāju, tiesa ir ņēmusi vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Senāta judikatūrā norādītās prasības.

[11.1] Uzsverot preses nozīmīgo lomu demokrātiskā sabiedrībā, Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādījusi, ka, lai gan prese nedrīkst pārkāpt robežas, kas noteiktas, it īpaši, citu personu reputācijas aizsardzības interesēs, tās uzdevums ir savu pienākumu ietvarā sniegt sabiedrībai ziņas un viedokli par visiem sabiedrību interesējošiem jautājumiem (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2016. gada 22. novembra sprieduma lietā „Grebneva and Alisimchik v. Russia", iesnieguma Nr. 8918/05, 54. punkts*). Tieslietu sistēmas darbība neapšaubāmi ir jautājums, kas ir sabiedrības interešu lokā, jo šī sistēma kalpo sabiedrības kopuma interesēm un pieprasa izglītotas sabiedrības iesaisti. Caur presi politiķi un sabiedriskā doma var pārliecināties, ka tiesneši veic savus pienākumus atbilstoši mērķim, kas ir viņiem uzticētā uzdevuma pamatā (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 8. novembra sprieduma lietā „Narodni List d.d. v. Croatia", iesnieguma Nr. 2782/12, 59. punktu* un tajā norādīto judikatūru).

Senāts vairākkārt norādījis, ka arī lai sniegtu asu un negatīvu personas vērtējumu, jāpastāv zināmam pamatam, piemēram, kādiem notikumiem vai arī cietušais pats veicis kādas darbības, kas radījušas pamatu konkrētam viņa personības vai darbības vērtējumam (sk., piemēram, *Senāta 2015. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-204/2015, C31370910, 7.1. punktu* un tajā norādīto judikatūru). Kā arī Senāts atzinis, ka masu informācijas līdzekļiem ir tiesības pielietot arī iespējamu pārspīlēšanas vai pat provokācijas pakāpi, vai, citiem vārdiem, izteikt nedaudz pārmērīgus apgalvojumus (sk. *Senāta 2019. gada 10. jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-40/2019, ECLI:LV:AT:2019:0710.C30292615.1.S, 9. un 9.6 punktus* un tajos norādīto Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru).

Tomēr zināma naidīguma pakāpe un noteiktu izteikumu iespējamā nopietnība nenovērš augsto vārda brīvības aizsardzības līmeni, ja raksts attiecas uz sabiedrības interešu jautājumu. Pat arī dzēlīgas un sarkastiskas izteiksmes lietojums var būt saderīgs ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10. panta prasībām (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) 2015. gada 23. aprīļa sprieduma lietā „Morice v. France", iesnieguma Nr. 29369/10, 125. un 139. punktu*).

Turklāt nevar vērtēt tikai konkrētās frāzes, uz kurām norāda prasītājs, bet raksts ir jāvērtē tā kopumā, kā arī jāvērtē situācija, kādā raksts tapa (sk. *Senāta 2009. gada 25. novembra spriedumu lietā Nr. SKC-276/2009, C27054205*).

[11.2] Tiesa atzinusi, ka rakstu sērija bija veltīta t. s. „ceļojošo" uzņēmumu maksātnespējas procesu norisei un par to rakstu publicēšanas laikā bija paaugstināta sabiedrības interese [3.1], [4.1], ka jautājuma izpētē noskaidrojies, ka prasītāja kā tiesnese izskatījusi lielu skaitu šādu lietu, ka prasītājas vīrs profesionālajā jomā bijis saistīts ar maksātnespējas procesa jomu ietekmējošiem politiķiem un ka minētie apstākļi veido faktisko bāzi prasītājas pieminēšanai šajos rakstos [3.2], [4.2].

[11.2.1] Nav šaubu, ka laikā, kad tika publicēta strīdus rakstu sērija, maksātnespējas procesu norise tiesās bija sabiedrību interesējošs jautājums un masu informācijas līdzekļiem bija ne vien tiesības sabiedrību par to informēt, bet sabiedrība to arī varēja pamatoti sagaidīt. Taču, nepastāvot citiem apstākļiem, sabiedrības interese par šo jautājumu nav pamats rakstā pieminēt kādu konkrētu tiesnesi, tostarp prasītāju.

[11.2.2] Viens no apstākļiem, kas varētu attaisnot konkrēta tiesneša pieminēšanu rakstu sērijā, ir iepriekš minētais fakts, ka tiesnesis izskatījis lielu skaitu „ceļojošo uzņēmumu" maksātnespējas procesa lietu [2.1], [2.2]. Līdzīgi kā citi tiesneši, kas pieminēti rakstu sērijā, arī prasītāja ir izskatījusi lietu skaitu šādu lietu. Taču atšķirībā no citiem tiesnešiem prasītājas kā tiesneses pieņemtie nolēmumi nav tikuši atcelti.

Līdz ar to, ja arī šis apstāklis attaisno prasītājas pieminēšanu rakstu sērijā, svarīgi, lai šis papildu apstāklis būtu akcentēts lasītājiem skaidri uztveramā veidā. Rakstu sērijā ir norādīts, ka prasītājas nolēmumi Augstākajā tiesā nav protestēti [2.2], ko vērtējumā ņēmusi vērā arī tiesa [4.3].

[11.2.3] Žurnālistu noskaidrotais attiecībā uz prasītājas vīra profesionālo darbību [2.3] pats par sevi nevarētu būt pamats prasītājas pieminēšanai līdzās tiesnešiem, kuri ir izskatījuši lielu skaitu attiecīgo lietu un par kuru nolēmumiem ir iesniegti protesti Augstākajā tiesā. Vienlaikus šis apstāklis kontekstā ar iepriekš [11.2.2] minēto apstākli varēja veidot pietiekamu faktisko bāzi prasītājas pieminēšanai rakstu sērijā, ja vien atspoguļotā informācija ir precīza un pilnīga.

Prasītāja nav apstrīdējusi, ka rakstu sērijā atspoguļotā informācija būtu kļūdaina, jeb ka rakstos būtu norādītas nepatiesas ziņas. Tādējādi Senāts atzīst, ka tiesas secinājumi par to, ka iepriekš minētie apstākļi ir pietiekami tiesneses vārda pieminēšanai rakstu sērijā, atbilst Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Senāta judikatūrā norādītajām prasībām.

[11.3] Tiesa atzinusi, ka prasītājas apgalvojums, ka rakstu sērija viņu atspoguļo kā nekompetentu, paviršu vai korumpētu tiesnesi, nav pamatots. Tiesa norādījusi, ka, ņemot vērā rakstos lietotos izteiksmes līdzekļus un izlasot katru rakstu kopumā, var secināt, ka raksti lasītājiem uzdod jautājumus, nevis sniedz atbildes [3.3], strīdus frāzes, kuras par godu un cieņu aizskarošām uzskatījusi prasītāja, tiesa novērtējusi un atzinusi par vispārīgām un tādām, kuras nevar attiecināt uz kādu konkrētu rakstā pieminētu tiesnesi, proti, rakstu sērijā nav ietvertas ziņas par to, ka prasītāja būtu pārkāpusi likumu, būtu pavirša, nekompetenta vai korumpēta [4.3]. Tādējādi varētu uzskatīt, ka rakstos par prasītāju ir pausts viedoklis, taču tas nav izteikts rupjā vai aizskatošā veidā [4.4].

Senāts atzīst, ka gan pirmās instances tiesas, gan apelācijas instances tiesas spriedumā ietvertais strīdus publikāciju novērtējums liecina par rūpīgu un detalizētu šo publikāciju teksta analīzi. Gan katrs raksts, gan visa rakstu sērija spriedumos aplūkota kopumā, kā arī ir novērtēti atsevišķi teikumi un izteiksmes līdzekļi, secinot, ka ne raksti kopumā, ne atsevišķas to daļas nesatur prasītājas godu un cieņu aizskarošas ziņas un nesniedz pārmērīgi aizskarošu viedokli par prasītāju (*a contrario* sk. *Senāta 2020. gada 25. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-41/2020, ECLI:LV:AT:2020:1125.C28330013.6.S, 12.2. punktu*, kur tiesai bija jāvērtē atbildētājas apgalvojuma formā sniegtā informācija par tiesnešu iesaisti krāpšanas shēmās un izteiktais viedoklis par konkrēto tiesnesi kā par negodprātīgu un, visticamākais, korumpētu amatpersonu). Jāpiekrīt atbildētāju paskaidrojumos par kasācijas sūdzību norādītajam [6], ka kasācijas sūdzības argumenti nedod pamatu apšaubīt, ka tiesas konstatētie faktiskie apstākļi ir pareizi attiecināti uz prasības pamatojumā norādīto normu tiesiskā sastāva pazīmēm.

Līdz ar to Senāts secina, ka Civillikuma 2352.^{1} panta un likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 7. panta piektās daļas normas, ar kurām pamatots prasības pieteikums, ir iztulkotas, ņemot vērā Senāta un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, un tādējādi pareizi attiecinātas uz konstatētajiem apstākļiem. Atbilstoši Civilprocesa likuma 450. panta trešajai daļai, 451. un 452. pantam apstākļu un pierādījumu pārvērtēšana nav Senāta kā kasācijas instances tiesas kompetencē.

Par pierādījumu novērtēšanu

[12] Kasācijas sūdzībā izteikti pārmetumi par pierādījumu novērtēšanas pārkāpumu, tiesai pienācīgi nenovērtējot valodnieces atzinumu [5.2], un to, kā publikācijas varētu būt uztvēris žurnālists [5.3].

[12.1] Senāts ir atzinis, ka tas, vai strīdus izteikumi vērtējami kā ziņa vai viedoklis un vai tie ir godu un cieņu aizskaroši, ir juridiskās kvalifikācijas,

proti Civillikuma 2352.[1] panta piemērošanas, nevis valodas speciālista kompetences jautājums. Tiesību piemērošanas jomā tiesa īsteno tiesas spriešanas kompetenci, un atbilstoši *iura novit curia* principam tiesu kā tiesību lietpratēju nevar saistīt lingvistikas speciālista viedoklis izteikumu kvalificēšanā un juridisko seku noteikšanā. Lingvistikas speciālista izziņa, ciktāl tā saistīta ar izteikumu juridisko kvalifikāciju, nav atzīstama par pierādījumu Civilprocesa likuma 92. panta izpratnē, jo tajā netiek sniegtas speciālista kompetencē esošas ziņas par faktiem (sk. *Senāta 2021. gada 4. augusta sprieduma lietā Nr. SKC-75/2021, ECLI:LV:AT:2021:0804.C29239318.10.S, 10. punktu*).

No minētās Senāta judikatūras izriet, ka rakstu sērijā ietverto izteikumu saistīšana ar Civillikuma 2352.[1] panta tiesiskā sastāva pazīmēm ir nevis pierādīšanas, bet gan tiesas kompetences jautājums. Tādējādi arī tas, vai lasītājs strīdus publikācijas varēja uztvert tā, ka prasītāja kā tiesnese ir pieļāvusi likumpārkāpumus maksātnespējas procesos un bijusi korumpēta, ir juridiskās kvalifikācijas, nevis valodnieka ekspertīzes jautājums.

[12.2] Abu instanču tiesa vērtējusi, kā rakstu sēriju varētu uztvert neitrāls lasītājs [3.4], [4.5].

Šāda pieeja atbilst Senāta judikatūrā nostiprinātajām atziņām. Proti, Senāts ir atzinis, ka, atklājot Civillikuma 2352.[1] panta saturu būtiska nozīme ir tam, kādu nozīmi attiecīgajam izteikumam vai publikācijai varētu piešķirt neitrāla persona (sk. *Senāta 2015. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-204/2015, C31370910, 7.3. punktu, 2018. gada 28. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-68/2018, ECLI:LV:AT:2018:0228.C31370910.1.S, 9. punktu*), neitrāls lasītājs (sk. *Senāta 2017. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-26/2017, C30706512, 7. punktu*), vidusmēra lasītājs (sk. *Senāta 2012. gada 12. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-482/2012, C04235008, 9.3. punktu*) vai vidusmēra mūsdienu lasītājs (sk. *Senāta 2017. gada 20. oktobra sprieduma lietā SKC-233/2017, ECLI:LV:AT:2017:1020.C27151112.2.S, 7.5. punktu, 2017. gada 22. decembra sprieduma lietā SKC-25/2017, ECLI:LV:AT:2017:1222.C31477710.1.S, 6.2. punktu*).

No minētā izriet, ka, lemjot, vai konkrētā publikācija ir prasītāja godu un cieņu aizskaroša, tiesai ir jāapsver, kā to uztvertu neitrāla persona, neitrāls lasītājs, vidusmēra lasītājs vai vidusmēra mūsdienu lasītājs – vai šāds lasītājs publikācijā minētos izteikumus uztvertu tā, kā norādīts prasības pieteikumā, vai arī citādi. Konkrētajā gadījumā, veicot vispusīgu rakstu sērijas novērtējumu, tiesa atzina, ka nav pamata prasības pieteikumā izvirzītajam apgalvojumam, ka tā neitrālam lasītājam rada priekšstatu, ka prasītāja ir korumpēta, pavirša un nekompetenta tiesnese. Iepriekš minētā judikatūra par ziņu un viedokļa nošķirumu kā juridiskās kvalifikācijas, nevis ekspertīzes jautājumu [12.1] vienlīdz attiecas uz tiesas vērtējumu, kā publikāciju vērtētu neitrāls lasītājs.

Tādējādi secināms, ka nav pamatoti kasācijas sūdzībā izteiktie pārmetumi par pierādījumu novērtēšanas pārkāpumu, tiesai pienācīgi nenovērtējot valodnieces atzinumu, un to, kā publikācijas varētu būt uztvēris žurnālists.

Par tiesnešu pieļaujamās kritikas robežām

[13] Apelācijas instances tiesa pamatoti norādījusi uz tiesnešu pieļaujamās kritikas robežām un to, ka tiesneši ir jāaizsargā pret destruktīviem uzbrukumiem [4.6]. Tomēr Senāts nepiekrīt tiesas secinājumam, ka konkrētajā situācijā aizsardzību pret destruktīviem uzbrukumiem prasītājai nodrošināja iespēja piedalīties televīzijas raidījumā /nosaukums/.

[13.1] Eiropas Cilvēktiesību tiesa attiecībā uz tiesnešiem ir atzinusi plašāku kritikas robežu pastāvēšanu nekā attiecībā uz vidusmēra sabiedrības locekļiem, taču tā vienlaikus uzsvērusi, ka tiesai kā tiesiskas valsts pamatvērtības – taisnīguma – nodrošinātājai ir jābauda sabiedrības uzticība, ja tā vēlas veiksmīgi pildīt savus pienākumus. Tādēļ var izrādīties, ka šī uzticība ir jāaizsargā pret nopietni kaitējošiem uzbrukumiem, kas ir pēc būtības nepamatoti, jo īpaši ņemot vērā, ka tiesnešiem, kuri tiek kritizēti, ir jāievēro diskrētums, tāpēc tiem ir liegta iespēja atbildēt. Izteikumi par tiesneša likumpārkāpumu vai profesionālo pienākumu neievērošanu var ne tikai kaitēt tiesneša reputācijai, bet arī apdraudēt sabiedrības uzticību tiesai kopumā (sk. *Senāta 2020. gada 25. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-41/2020, ECLI:LV:AT:2020:1125.C28330013.6.S, 12.4. punktā* ietvertās norādes uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru). Tādējādi kasācijas sūdzībā pamatoti norādīts uz atšķirīgo tolerances slieksni, vērtējot tiesneša goda un cieņas aizskārumu [5.4].

Tiesneša tiesības publiski apspriest izskatīto lietu apstākļus ir ierobežotas. Ne vienmēr tiesnesim būs iespēja publiskā diskusijā izskaidrot visus viņa pieņemto nolēmumu aspektus. Līdz ar to Senāta ieskatā nav pamatoti sagaidīt, ka tiesnesis piedalīsies televīzijas raidījumā vai citā publiskā pasākumā, kur viņam pieprasīs izskaidrot pieņemtos nolēmumus vai rīcību. Tāpēc pat neatkarīgi no tā, vai prasītāja bija vai nebija aicināta piedalīties televīzijas raidījumā, kurā viņai tiktu dota iespēja izskaidrot pieņemtos nolēmumus [5.5], ir jāņem vērā iepriekš minētajā judikatūrā atzītā no tiesnešu darba specifikas izrietošā prasība, ka tiesnešiem ir jāievēro diskrētums un viņiem var būt liegta iespēja atbildēt.

[13.2] Turklāt ir būtiski nošķirt situāciju, kad personai, par kuru žurnālisti gatavo, iespējams, aizskarošu publikāciju vai raidījumu, tiek dota iespēja izskaidrot savu rīcību vai izteikt viedokli, lai to varētu atspoguļot konkrētajā publikācijā vai raidījumā, no situācijas, kad personai iespēja izskaidrot savu rīcību vai viedokli tiek dota jau pēc publikācijas vai raidījuma publiskošanas un turklāt šo iespēju dod pavisam cits masu informācijas līdzeklis, kā tas ir izskatāmajā lietā. Pirmajā gadījumā žurnālists vēl pirms publikācijas vai raidījuma publiskošanas var pārbaudīt publiskojamo informāciju un personas izteikumi var tikt atspoguļoti līdzās negatīvajai informācijai par personu (sal. sk. *Senāta 2020. gada 30. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-77/2020, ECLI:LV:AT:2020:0430.C30450117.7.S*, *10.1. punktu*), turpretim otrajā gadījumā personas paskaidrojumi nedod iespēju novērt neprecizitātes un aizskarošās publikācijas lasītāji vai raidījuma skaitītāji var nemaz neuzzināt, ka persona vēlāk ir izskaidrojusi savu rīcību vai izteikusi viedokli.

[13.3] Vienlaikus minētā tiesas norāde par to, ka prasītājai bijusi iespēja izskaidrot savu rīcību, piedaloties televīzijas raidījumā, nav bijusi izšķiroša prasības noraidīšanai un tāpēc konkrētajā gadījumā nebūtu atzīstama par pamatu pārsūdzētā sprieduma atcelšanai. Citiem vārdiem, ievērojot secinājumu, ka rakstu sērijā, balstoties uz pastāvošo faktisko bāzi, bija iekļauta precīza un korekta informācija par prasītāju kā tiesnesi un viņas izskatītajām maksātnespējas procesa lietām [11], atbildētāji nav pārsnieguši pieļaujamās kritikas robežas attiecībā uz prasītāju un līdz ar to nevar runāt par destruktīvu uzbrukumu pret tiesnesi, pret ko prasītājai būtu bijis jāaizstāvas, piedaloties televīzijas raidījumā.

Secinājums

[14] Rezumējot izklāstīto, Senāts secina, ka nav pamata kasācijas sūdzības apmierināšanai un apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz 474. panta 1. punktu, Senāts

nosprieda

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 4. februāra spriedumu atstāt negrozītu, bet /pers. C/ kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

N. Salenieks K. Balodis Dz. Balta